

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 13
The 13th STOU National Research Conference

การส่งเสริมการผลิตและการตลาดอะโวคาโดของเกษตรกรในตำบลโป่งแยง อำเภอแมริม จังหวัดเชียงใหม่
An Extension of Avocado Production and Marketing by Farmers in Pongyeang Sub-district,
Maerim District, Chiang Mai Province

อดิเรก ชัยวงศ์ (Adirek Chaiwong)¹ บำเพ็ญ เขียวหวาน (Bumpen Keowan)²

พลสรานู สรานนรมย์ (Ponsaran Saranrom)³

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา (1) สภาพส่วนบุคคล สภาพทางสังคม และเศรษฐกิจของเกษตรกร (2) สภาพการผลิตและการตลาดอะโวคาโดของเกษตรกร (3) ความรู้ ความคิดเห็น และความต้องการในการส่งเสริมการผลิตและการตลาดอะโวคาโดของเกษตรกร (4) ไข่อุปทานอะโวคาโดของเกษตรกร (5) ปัญหา ข้อเสนอแนะ สภาพแวดล้อมภายในภายนอก และแนวทางการส่งเสริมการผลิตและการตลาดอะโวคาโดของเกษตรกร ประชากรที่ศึกษา คือ เกษตรกรผู้ปลูกอะโวคาโดในตำบลโป่งแยง อำเภอแมริม จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 213 ราย จากระบบทะเบียนเกษตรกร ประจำปี 2565 โดยไม่มีการสุ่มตัวอย่าง สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การจัดอันดับ และการจัดหมวดหมู่ ข้อมูล ผลการศึกษาพบว่า (1) เกษตรกรมีประสบการณ์ปลูกอะโวคาโดเฉลี่ย 6.28 ปี มีรายได้จากการจำหน่ายเฉลี่ย 25,581.69 บาท/ปี (2) ได้ผลผลิตเฉลี่ย 568.40 กิโลกรัม/ไร่/ปี ส่วนใหญ่จำหน่ายผลผลิตผ่านพ่อค้าท้องถิ่น (3) เกษตรกรได้รับความรู้ในระดับมาก มีความคิดเห็นในประเด็นการจำหน่ายผลผลิตแบบคัดเกรดจะได้ราคาที่สูง มีความต้องการวิธีการส่งเสริมแบบกลุ่มและต้องการส่งเสริมด้านการตลาดมากที่สุด (4) เกษตรกรใส่ปุ๋ย 15-15-15 ปีละ 1-2 ครั้ง ไม่มีการแปรรูปและเพิ่มมูลค่า (5) เกษตรกรมีปัญหาด้านการตลาดมากที่สุด และมีข้อเสนอแนะด้านการผลิตมากที่สุด

คำสำคัญ การส่งเสริมการผลิตและการตลาด การจัดการไข่อุปทาน อะโวคาโด

¹ นักศึกษาหลักสูตรเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต สาขาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช email: 2649000953@stou.ac.th

² รองศาสตราจารย์ สาขาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช email: bumpen.keo@stou.ac.th

³ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สาขาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช email: ponsaran.sar@stou.ac.th

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 13

The 13th STOU National Research Conference

Abstract

The objectives of the research were to study (1) personal condition and socio-economic fundamental of farmers (2) production and marketing conditions of farmers (3) knowledge, opinions and needs for agricultural extension regarding of production and marketing Avocado of farmers (4) supply chain of Avocado (5) problems, suggestion, internal and external environmental conditions, and extension guidelines on Avocado production and marketing. The population of this study was 213 Avocado production farmers in Pongyeang sub-district, Maerim district, Chiang Mai province from farmer registration in 2022. Statistics applied in analysis included frequency, percentage, minimum value, maximum value, mean, standard deviation, ranking, and classification. The results of the study found that (1) farmers had the average experience in Avocado production at 6.28 years. They earned the average income from product selling of 25,581.69 Baht/year. (2) The yield average productivity of 568.40 kilogram/Rai/year. Most of them sold the products through local merchants. (3) Farmers received knowledge at the high level. They expressed their opinions regarding of product grading distribution which generated higher price. They needed the extension method in the form of group extension and needed the extension for marketing at the highest level. (4) farmers applied applied 15-15-15 formula fertilizer for 1-2 time/year. They did not process Avocado and increased the product value. (5) Farmers faced with the problems in marketing at the highest level. They had suggestion on production at the highest level.

Keywords: Extension of avocado production and marketing, Supply chain management, Avocado

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 13 The 13th STOU National Research Conference

บทนำ

อะโวคาโด (*Persea americana* Miller) เป็นพืชเศรษฐกิจที่มีความต้องการของตลาดสูง และมีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้นจากกลุ่มผู้รักสุขภาพและความงาม พบการปลูกมากที่สุดในพื้นที่ภาคเหนือของประเทศไทย ซึ่งเกษตรกรบนพื้นที่สูงในเขตภาคเหนือมีแนวโน้มปลูกอะโวคาโดเป็นพืชทางเลือกมากขึ้น (สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตรที่ 1 เชียงใหม่, 2564)

ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาอาชีพการเกษตร (เกษตรที่สูง) เป็นหน่วยงานของกรมส่งเสริมการเกษตรที่ตั้งอยู่ในภูมิภาค มีบทบาทในการสนองงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริบนพื้นที่สูง โดยการนำเอาองค์ความรู้เทคโนโลยีการผลิตที่ถูกต้องเหมาะสม และประสบผลสำเร็จจากโครงการหลวงไปขยายผลสู่เกษตรกรชาวไทยภูเขาบนพื้นที่สูง (สยามรัฐออนไลน์, 2562) ปัจจุบันได้ถ่ายทอดองค์ความรู้เทคโนโลยี การปลูกอะโวคาโด และขยายพื้นที่การส่งเสริมปลูกอะโวคาโด ส่งเสริมการปลูกสายพันธุ์ใหม่ๆ ที่มีคุณภาพดี โดยการส่งเสริมสนับสนุน และจัดทำจุดเรียนรู้บนพื้นที่สูง (ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาอาชีพการเกษตรจังหวัดเชียงใหม่ (เกษตรที่สูง), 2565)

ตำบลโป่งแยง อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่ เป็นหนึ่งในพื้นที่ที่ได้รับการส่งเสริมสนับสนุนการปลูกอะโวคาโด มีเกษตรกรปลูกอะโวคาโดในพื้นที่มากกว่า 748.30 ไร่ (สำนักงานเกษตรอำเภอแม่ริม, 2565) ในพื้นที่ประสบปัญหาผลผลิตไม่มีคุณภาพและไม่เพียงพอต่อความต้องการของตลาด แม้จะมีการวิจัยและเทคโนโลยีเกี่ยวกับการผลิตอะโวคาโดที่ส่งเสริมให้เกษตรกร จากปัญหาดังกล่าวจึงมีความจำเป็นศึกษาความรู้ ความเข้าใจ ความคิดเห็น สภาพการผลิต การตลาด ใช้อุปทานอะโวคาโด และความต้องการในการส่งเสริม รวมทั้งปัญหาและข้อเสนอต่างๆ ของเกษตรกร เพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุงการส่งเสริมอะโวคาโดให้สอดคล้องกับสภาพสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกรต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาสภาพส่วนบุคคล สภาพทางสังคม และเศรษฐกิจของเกษตรกร
2. เพื่อศึกษาสภาพการผลิตและการตลาดอะโวคาโดของเกษตรกร
3. เพื่อศึกษาความรู้ ความคิดเห็นและความต้องการในการส่งเสริมการผลิตและการตลาดอะโวคาโดของเกษตรกร
4. เพื่อศึกษาใช้อุปทานอะโวคาโดของเกษตรกร
5. เพื่อศึกษาปัญหา ข้อเสนอแนะ สภาพแวดล้อมภายในภายนอก และแนวทางการส่งเสริมการผลิตและการตลาดอะโวคาโดของเกษตรกร

ระเบียบวิธีวิจัย

ประชากรที่ทำการศึกษาคือ เกษตรกรผู้ปลูกอะโวคาโดในตำบลโป่งแยง อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่ ที่ขึ้นทะเบียนกับกรมส่งเสริมการเกษตร ปี พ.ศ. 2565 จำนวน 213 ราย เก็บข้อมูลจากประชากรทั้งหมดโดยการกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างเครื่องมือที่ใช้เก็บข้อมูลแบ่งเป็น 2 ประเภท ได้แก่ 1) แบบสัมภาษณ์ แบ่งเป็น 4 ตอน คือ (1) สภาพส่วนบุคคล สภาพทางสังคม และเศรษฐกิจของเกษตรกร (2) สภาพการผลิตและการตลาดอะโวคาโด (3) ความรู้ ความคิดเห็น และความต้องการในการส่งเสริมอะโวคาโด (4) ปัญหาและข้อเสนอแนะ ตรวจสอบความเที่ยง (Reliability) ของเครื่องมือตามวิธีการของ Cronbach's alpha ในภาพรวมเท่ากับ 0.905 สถิติที่ใช้ คือ การแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การจัดอันดับ และ 2) ประเด็นการสนทนากลุ่ม (Focus Group) สำหรับตัวแทนเกษตรกรผู้ปลูกอะโวคาโดในพื้นที่ จำนวน

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 13

The 13th STOU National Research Conference

15 ราย ได้แก่ ผู้นำ สมาชิกแปลงใหญ่ สมาชิกโครงการหลวง และเกษตรกรรายย่อย โดยกำหนดประเด็นสนทนากลุ่ม 2 ตอน ได้แก่ การจัดการโซ่อุปทานอะโวคาโด และปัจจัยภายในและภายนอก (SWOT) ของการผลิตและการตลาดอะโวคาโด โดยได้ทำการวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis) แล้วจัดกลุ่มข้อมูล

ผลการวิจัย

1. สภาพส่วนบุคคล สภาพทางสังคม และเศรษฐกิจของเกษตรกร

1.1 สภาพส่วนบุคคล พบว่า เกษตรกรร้อยละ 62.0 เป็นเพศชาย มีอายุเฉลี่ย 56.14 ปี และมีประสบการณ์ปลูกอะโวคาโดเฉลี่ย 6.28 ปี ร้อยละ 55.8 จบการศึกษาระดับประถมศึกษา

1.2 สภาพทางสังคม พบว่า เกษตรกรร้อยละ 96.7 ไม่มีตำแหน่งทางสังคม ร้อยละ 83.6 เป็นสมาชิกกลุ่ม/สถาบันเกษตรกร และร้อยละ 82.6 เคยเข้าร่วมประชุม ฝึกอบรม และสัมมนา

1.3 สภาพทางเศรษฐกิจ พบว่า เกษตรกรมีรายได้จากการจำหน่ายอะโวคาโดเฉลี่ย 25,581.69 บาท/ปี เกษตรกรร้อยละ 90.1 มีรายได้จากการปลูกอะโวคาโด ในจำนวนที่มีรายได้ ร้อยละ 82.2 จ่ายค่าปุ๋ย/สารเคมีเฉลี่ย 2,999.71 บาท/ไร่/ปี ร้อยละ 57.3 จ่ายค่าจัดการแปลงปลูกระหว่างปีเฉลี่ย 1,042 บาท/ไร่/ปี ร้อยละ 21.1 จ่ายค่ากล้าพันธุ์/ยอดพันธุ์เฉลี่ย 2,278.26 บาท/ไร่ และร้อยละ 7.5 จ่ายค่าจ้างแรงงาน 5,093.75 บาท/ไร่/ปี โดยเกษตรกรร้อยละ 81.7 ใช้เงินทุนตัวเองในการผลิตอะโวคาโด

2. สภาพการผลิตและการตลาดอะโวคาโดของเกษตรกร

2.1 สภาพการผลิต พบว่า เกษตรกรมีขนาดพื้นที่ปลูกเฉลี่ย 2.59 ไร่ เกษตรกรปลูกอะโวคาโดพันธุ์พื้นเมืองทั้งหมด และมีเกษตรกรบางรายที่มีปลูกพันธุ์การค้า ได้แก่ พันธุ์ปีเตอร์สัน พันธุ์ปีคคาเนีย พันธุ์แฮส ตามลำดับ เกษตรกรร้อยละ 57.7 ปลูกอะโวคาโดตามลักษณะของพื้นที่ที่ตนเองถือครอง ซึ่งมีลักษณะเป็นเนินเขา เกษตรกรร้อยละ 85.4 มีการใส่ปุ๋ยอะโวคาโด ในจำนวนที่มีการใส่ปุ๋ยอะโวคาโด ร้อยละ 71.8 ใส่ปุ๋ย 15-15-15 เฉลี่ย 1.76 ครั้ง/ปี ปริมาณที่ใส่เฉลี่ย 44.53 กิโลกรัม/ไร่ ร้อยละ 48.7 ใส่ปุ๋ยคอกเฉลี่ย 1.71 ครั้ง/ปี ปริมาณที่ใส่เฉลี่ย 100.77 กิโลกรัม/ไร่ และ ร้อยละ 24.9 ใส่ปุ๋ย 8-24-24 เฉลี่ย 1.28 ครั้ง/ปี ปริมาณที่ใส่เฉลี่ย 34.72 กิโลกรัม/ไร่ เกษตรกรร้อยละ 53.5 พบการระบาดของโรครากเน่าโคนเน่า โดยเกษตรกร ร้อยละ 37.6 ใช้วิธีผสมผสานในการป้องกันกำจัดแมลงศัตรูพืช/โรคพืช และเกษตรกร ร้อยละ 31.0 ไม่มีการป้องกันกำจัด โดยเกษตรกรได้ผลผลิตเฉลี่ย 568.40 กิโลกรัม/ไร่/ปี โดยมีเกษตรกรเพียงหนึ่งในสามของเกษตรกรทั้งหมดที่ได้รับรองมาตรฐาน GAP

2.2 สภาพการตลาด พบว่า เกษตรกรร้อยละ 85.9 จำหน่ายอะโวคาโดผ่านพ่อค้าท้องถิ่นลักษณะคละเกรต ราคาเฉลี่ย กิโลกรัมละ 21.26 บาท ร้อยละ 21.6 จำหน่ายอะโวคาโดลักษณะแยกเกรตผ่านโครงการหลวง โดยเกรต 1 ราคาเฉลี่ย 37.16 บาท เกรต 2 ราคาเฉลี่ย 26.78 บาท ร้อยละ 15.0 จำหน่ายผ่านช่องทางออนไลน์ เฉลี่ยกิโลกรัมละ 60.94 บาท และร้อยละ 8.5 จำหน่ายอะโวคาโดลักษณะขายเหมาสวนเฉลี่ย 8,777.78 บาท/ไร่

3. ความรู้ ความคิดเห็นและความต้องการในการส่งเสริมการผลิตและการตลาดอะโวคาโดของเกษตรกร

3.1 ความรู้ พบว่า เกษตรกร ร้อยละ 43.1 ตอบข้อความรู้ได้ถูกต้อง 10 - 12 ข้อ ได้คะแนนเฉลี่ย 9.19 ข้อ จากจำนวน 15 ข้อ ประเด็นความรู้ที่ตอบได้ถูกต้องมากที่สุดคือ อะโวคาโดเป็นแหล่งของกรดไขมันชนิดดี มีประโยชน์ต่อร่างกาย

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 13

The 13th STOU National Research Conference

(ร้อยละ 100.0) ส่วนประเด็นความรู้ที่เกษตรกรตอบถูกน้อยที่สุดคือ อะโวคาโดจะออกดอกในฤดูร้อน เนื่องจากทั่วไปอะโวคาโดจะออกดอกช่วงสิ้นสุดฤดูฝนและเข้าสู่ฤดูหนาว (ร้อยละ 23.0)

3.2 ความคิดเห็น พบว่า ภาพรวมเกษตรกรมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 4.05) ทั้ง 3 ประเด็น คือ ด้านการตลาด (ค่าเฉลี่ย 4.09) ได้แก่ การจำหน่ายผลผลิตแบบคัดเกรดจะได้ราคาที่สูงกว่าจำหน่ายแบบคละเกรดหรือเหมายกสวน หากทราบสายพันธุ์ของอะโวคาโดจะสามารถจำหน่ายอะโวคาโดได้ในราคาที่สูงขึ้น และ การพัฒนาแปรรูปอะโวคาโดให้หลากหลาย เพื่อเพิ่มมูลค่า ด้านการส่งเสริมและการสนับสนุนจากหน่วยงานต่างๆ (ค่าเฉลี่ย 4.07) ได้แก่ การส่งเสริมให้ทำน (กลุ่ม) สร้างแบรนด์ สินค้าอะโวคาโดเป็นของตนเอง การพัฒนาแปลงอะโวคาโดให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร และในอนาคตจะส่งเสริมการแปรรูปอะโวคาโดเพิ่มมากขึ้น และด้านการผลิต (ค่าเฉลี่ย 3.99) ได้แก่ การรวมกลุ่มเพื่อผลิตอะโวคาโดให้ได้ตามปริมาณความต้องการของตลาด การเก็บเกี่ยวอะโวคาโดที่สุกแก่เต็มที่ และการนำอะโวคาโดที่ตกเกรดมาเพิ่มมูลค่าด้วยการแปรรูป ตามลำดับ

3.3 ความต้องการในการส่งเสริมอะโวคาโดของเกษตรกร

3.3.1 ความต้องการวิธีการส่งเสริม พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 2.83) โดยมีความต้องการในระดับมาก 1 ประเด็นคือ การส่งเสริมแบบกลุ่ม (ค่าเฉลี่ย 3.80) ได้แก่ การฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ การประชุม และการศึกษาดูงาน รองลงมามีความต้องการในระดับปานกลาง 2 ประเด็นคือ การส่งเสริมโดยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ (ค่าเฉลี่ย 3.34) ได้แก่ ยูทูป ไลน์ และเว็บไซต์ และการส่งเสริมแบบรายบุคคล (ค่าเฉลี่ย 2.65) ได้แก่ แบบตัวต่อตัว ทางโทรศัพท์ และคลิ่ววิดีโอ และมีความต้องการในระดับน้อย 1 ประเด็นคือ การส่งเสริมแบบมวลชน (ค่าเฉลี่ย 2.00) ได้แก่ หนังสือ/คู่มือ แผ่นพับ และหนังสือพิมพ์ ตามลำดับ

3.3.2 ความต้องการประเด็นการส่งเสริม พบว่า ภาพรวมเกษตรกรต้องการประเด็นการส่งเสริมในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.39) โดยมีความต้องการการส่งเสริมในระดับมากที่สุด จำนวน 2 ประเด็นคือด้านการตลาด (ค่าเฉลี่ย 4.54) ได้แก่ ช่องทางและแหล่งจำหน่ายอะโวคาโด การบริหารต้นทุน - กำไร และการสร้างตราสินค้าและบรรจุภัณฑ์ และด้านการผลิต (ค่าเฉลี่ย 4.50) ได้แก่ การจัดการโรคและแมลง รองลงมาการเก็บเกี่ยวและการจัดการหลังการเก็บเกี่ยว และมาตรฐานการผลิต อะโวคาโด มีความต้องการในระดับมาก 1 ประเด็น คือ ด้านการส่งเสริมและสนับสนุนจากหน่วยงานต่างๆ (ค่าเฉลี่ย 4.20) ได้แก่ ส่งเสริมการรวมกลุ่มด้านการตลาดและแปรรูป (วิสาหกิจชุมชน กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร) ส่งเสริมการรวมกลุ่มเกษตรกร ด้านการผลิต (แปลงใหญ่ กลุ่มเกษตรกร) และการสนับสนุนการเชื่อมโยงการตลาด ตามลำดับ

4. ไข่อุปทานอะโวคาโดของเกษตรกร

4.1 ด้านการจัดการทรัพยากร พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่เพาะต้นอะโวคาโดเองจากเมล็ดที่ตนเองรับประทาน บางรายได้รับการสนับสนุนต้นตอและยอดพันธุ์จากหน่วยงานต่างๆ มีการอนุรักษ์พันธุ์พื้นเมืองในพื้นที่แต่ก็พบปัญหาการผลผลิตพันธุ์พื้นเมืองมีราคาที่ถูกกว่าพันธุ์การค้า มีการนำเข้าปัจจัยการผลิตเช่นปุ๋ยเคมีจากนอกพื้นที่ซึ่งมีราคาที่สูง ในฤดูแล้งประสบปัญหาน้ำไม่เพียงพอต่อการเกษตร

4.2 ด้านการผลิต การปลูก และการดูแลรักษา (ต้นน้ำ) พบว่า เกษตรกรจะนิยมปลูกอะโวคาโดตามลักษณะของพื้นที่ตนเองซึ่งมีลักษณะลาดชัน บางรายปลูกในระยะ 4x 6 เมตร โดยจะปล่อยต้นอะโวคาโดไว้ตามธรรมชาติโดยอาศัยเพียงน้ำฝนเท่านั้น บางรายที่ปลูกพันธุ์การค้าก็จะให้น้ำในลักษณะของสายยาง หรือสปริงเกอร์ เดือนละ 1 - 2 ครั้ง ตามความสะดวก และปริมาณน้ำ ใส่ปุ๋ยคอกรองก้นหลุมก่อนปลูก และหลังการเก็บเกี่ยว และจะใส่ปุ๋ย 15-15-15 ปีละ 1-2 ครั้ง บางรายจะใส่ปุ๋ย 8-24-24 ก่อนอะโวคาโดจะออกดอกในช่วงสิ้นฤดูฝน โดยปริมาณการใส่จะขึ้นอยู่กับแต่ละบุคคลและขนาดของต้น นิยมตัดแต่งกิ่งปีละ 1 ครั้ง หลังการเก็บเกี่ยวผลผลิต เก็บเกี่ยวผลผลิตโดยใช้มือเด็ดผลที่สุก โดยสังเกตจากขั้วผลที่เปลี่ยนไป และใช้การจดจำ

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 13

The 13th STOU National Research Conference

ลักษณะที่สุกของแต่ละต้น ปัญหาที่พบส่วนใหญ่มาจากอะโวคาโดมีลูกเล็ก ผลเสียจากการเข้าทำลายของโรคและแมลง ทำให้ในแต่ละปีมีอะโวคาโดจำนวนมากที่ถูกทิ้ง

4.3 ด้านการแปรรูป เพิ่มมูลค่า มาตรฐาน (กลางน้ำ) พบว่า เกษตรกรไม่มีการนำอะโวคาโดไปแปรรูป รวมถึงการสร้างมูลค่าเพิ่ม มีเพียงแต่เกษตรกรรุ่นใหม่หรือเกษตรกรที่มีบุตรหลานจะมีการเพิ่มมูลค่าโดยการคัดอะโวคาโดที่มีลูกใหญ่หรือจำหน่ายผ่านช่องทางออนไลน์ และในด้านมาตรฐานสินค้ามีเพียงเกษตรกรที่เป็นสมาชิกโครงการหลวงและสมาชิกกลุ่มแปลงใหญ่บางรายเท่านั้นที่ได้รับรองมาตรฐาน GAP

4.4 ด้านการตลาด (ปลายน้ำ) พบว่า เกษตรกรจำหน่ายอะโวคาโดผ่าน 4 ช่องทางได้แก่ จำหน่ายผ่านพ่อค้าท้องถิ่นแบบกะเกรดราคา 10 – 20 บาท/กิโลกรัม จำหน่ายแบบขายเหมาสวน ราคาขึ้นอยู่กับพื้นที่และการติดผล จำหน่ายผ่านมูลนิธิโครงการหลวง แบบคัดเกรด ราคา 40 -70 บาท/กิโลกรัม ซึ่งต้องเป็นผลผลิตจากสมาชิกและได้รับรองมาตรฐาน GAP และจำหน่ายผ่านช่องทางออนไลน์ ราคา 50 – 120 บาท/กิโลกรัม เนื่องจากเกษตรกรส่วนใหญ่ไม่ได้รับรองมาตรฐาน GAP และผลผลิตไม่ได้มาตรฐานจึงจำหน่ายอะโวคาโดผ่านพ่อค้าคนกลาง ซึ่งได้ราคาถูกกว่าขายแบบแบ่งเกรด และแบบออนไลน์

4.5 ด้านการส่งเสริมและสนับสนุนจากหน่วยงานต่างๆ พบว่า ในพื้นที่ที่มีการส่งเสริมจากสำนักงานเกษตรอำเภอแม่ริม ผ่านการเข้าไปให้ความรู้แก่เกษตรกร จัดตั้งและรวมกลุ่มเกษตรกร สุวิสาหกิจชุมชน กลุ่มแปลงใหญ่อะโวคาโด และศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาอาชีพการเกษตรจังหวัดเชียงใหม่ (เกษตรที่สูง) ได้เข้าส่งเสริม ถ่ายทอดความรู้ด้านการผลิต การขยายพันธุ์ การจัดการแปลงปลูก และด้านการแปรรูป รวมถึงองค์การบริหารส่วนตำบลโป่งแยง ที่ให้การสนับสนุนกลุ่มวิสาหกิจชุมชน และกลุ่มแปลงใหญ่อะโวคาโด ซึ่งการส่งเสริมส่วนใหญ่จะกระจุกอยู่ที่เกษตรกรที่เป็นสมาชิกแปลงใหญ่หรือวิสาหกิจชุมชน และไม่ได้กระจายทั่วทั้งตำบล ส่วนมูลนิธิโครงการหลวงจะดูแลให้คำแนะนำ ติดตามแปลงปลูกของเกษตรกรที่เป็นสมาชิกโครงการหลวงเท่านั้น

5. ปัญหา ข้อเสนอแนะ สภาพแวดล้อมภายในภายนอก และแนวทางการส่งเสริมการผลิตและการตลาดอะโวคาโดของเกษตรกร

5.1 ปัญหา พบว่า ในภาพรวมเกษตรกรมีปัญหาในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.71) โดยมีปัญหาระดับมาก ทั้งหมด 3 ประเด็น คือ ด้านการตลาด (ค่าเฉลี่ย 3.82) ได้แก่ ช่องทางการตลาด/แหล่งจำหน่ายผลผลิตยังไม่เพียงพอ ขาดความรู้และการจัดการด้านการตลาด และผลผลิตตกเกรดไม่สามารถจำหน่ายได้ ด้านการส่งเสริมและการสนับสนุนจากหน่วยงานต่างๆ (ค่าเฉลี่ย 3.71) ได้แก่ ขาดความต่อเนื่องในการส่งเสริม การสนับสนุนไม่ครอบคลุมเกษตรกรทุกราย และเวลาในการอบรมไม่ตรงกับเวลาว่างของเกษตรกร และด้านการผลิต (ค่าเฉลี่ย 3.64) ได้แก่ ปัจจัยการผลิตมีราคาสูง ผลอะโวคาโดมีตำหนิ ผิวไม่สวย และปริมาณน้ำไม่เพียงพอในฤดูแล้ง ตามลำดับ

5.2 ข้อเสนอแนะ พบว่าเกษตรกรเห็นด้วยกับข้อเสนอแนะในภาพรวมในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.42) โดยมีข้อเสนอแนะในระดับมากที่สุดทั้งหมด 3 ประเด็นคือ ด้านการผลิต (ค่าเฉลี่ย 4.45) ได้แก่ ควรมีการตรวจธาตุอาหารในดินเป็นประจำทุกปี ควรมีการใช้สารชีวภัณฑ์และปุ๋ยหมักทดแทนการใช้สารเคมีและปุ๋ยเคมี และผลผลิตอะโวคาโดควรได้รับรองมาตรฐานการผลิตด้านการตลาด (ค่าเฉลี่ย 4.40) ได้แก่ ควรสนับสนุนข้อมูลข่าวสารด้านการตลาดของอะโวคาโด ควรมีการประชุม วิเคราะห์ศักยภาพและแนวทางการตลาดร่วมกันเป็นประจำทุกปี และควรจัดตั้งสหกรณ์ หรือรวมกลุ่มเกษตรกรเพื่อสร้างอำนาจต่อรอง และด้านการส่งเสริมและการสนับสนุนจากหน่วยงานต่างๆ (ค่าเฉลี่ย 4.39) ได้แก่ ควรอบรมโดยเน้นวิธีการสาธิตและการลงมือปฏิบัติ

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 13

The 13th STOU National Research Conference

ควรส่งเสริมการแปรรูปอะโวคาโดเพื่อลดปริมาณผลผลิตที่คาดว่าจะมีเพิ่มมากขึ้นในอนาคต และส่งเสริมการรวมกลุ่มด้านการผลิตและตลาด ตามลำดับ

5.3 สภาพแวดล้อมภายในภายนอก

5.3.1 จุดแข็ง (S) พบว่า อะโวคาโดพันธุ์พื้นเมืองในพื้นที่ที่มีรสชาติที่อร่อย สภาพอากาศเหมาะแก่การปลูกอะโวคาโด มีการรวมกลุ่มเกษตรกรในพื้นที่ยังไม่เข้มแข็ง มีเกษตรกรรุ่นใหม่ สามารถปลูกอะโวคาโดเป็นพืชร่วมแก้ปัญหาการปลูกพืชเชิงเดี่ยวได้ และผลผลิตเป็นที่ต้องการของตลาดอย่างต่อเนื่อง

5.3.2 จุดอ่อน (W) พบว่า เกษตรกรขาดองค์ความรู้ในการจัดการดูแล ไม่ทราบสายพันธุ์ของอะโวคาโด ไม่สามารถกำหนดราคาและกลไกการตลาดอะโวคาโดในพื้นที่ได้ เกษตรกรยังไม่เห็นความสำคัญของการขอรับรองมาตรฐานสินค้า เนื่องจากส่วนใหญ่เป็นผู้สูงอายุ น้ำไม่เพียงพอในฤดูแล้ง มีการระบาดของโรคและแมลง ทำให้ผลผลิตอะโวคาโดตกเกรดไม่สามารถจำหน่ายได้ ขาดการเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยว

5.3.3 โอกาส (O) พบว่า ในพื้นที่มีหน่วยงานภาครัฐให้การส่งเสริมและสนับสนุน มีนักท่องเที่ยวเข้ามาท่องเที่ยวตลอดทั้งปี มีระบบการขนส่งสะดวก เอื้อต่อการท่องเที่ยวเชิงเกษตร และระบบการตลาดที่หลากหลาย

5.3.4 อุปสรรค (T) พบว่า ปัญหาด้านเอกสารสิทธิ์ ทำให้ไม่สามารถขอรับรองมาตรฐานสินค้าเกษตรได้ ปัจจัยการผลิต (ปุ๋ย/สารเคมี) มีราคาสูง ผลผลิตมีราคาถูก และการสื่อสารระหว่างเกษตรกรและหน่วยงานภายนอก

5.4 แนวทางการส่งเสริมการผลิตและการตลาดอะโวคาโด จากการสนทนากลุ่มได้เสนอแนวทางการส่งเสริมการผลิตและการตลาดอะโวคาโด ได้แก่ ส่งเสริมการรวมกลุ่มเกษตรกรแปลงใหญ่ กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร วิชากิจชุมชน สนับสนุนองค์ความรู้ด้านการผลิต การตลาด เทคโนโลยีการผลิต สร้างการรับรู้ด้านผลิตภัณฑ์ในตลาดผ่านช่องทางต่างๆ ให้แก่เกษตรกร ยกย่องคุณภาพมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารมาตรฐานระบบการผลิตสินค้าเกษตร เพิ่มมูลค่าสินค้าอะโวคาโดให้มีราคาสูงโดยการพัฒนาผลิตภัณฑ์อะโวคาโดในรูปแบบอื่นๆ สร้างจุดสาธิต/แปลงเรียนรู้ เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้ในพื้นที่ ส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ส่งเสริมเกษตรกรรุ่นใหม่ สนับสนุนด้านงบประมาณเพื่อการวิจัยและพัฒนาด้านบรรจุภัณฑ์

อภิปรายผลการวิจัย

1. สภาพส่วนบุคคล สภาพทางสังคม และเศรษฐกิจของเกษตรกร

1.1 สภาพส่วนบุคคล จากการศึกษา พบว่า เกษตรกรร้อยละ 62.00 เป็นเพศชาย มีอายุเฉลี่ย 56.14 ปี และมีประสบการณ์ปลูกอะโวคาโดเฉลี่ย 6.28 ปี ร้อยละ 55.80 จบการศึกษาระดับประถมศึกษา เนื่องจากสภาพพื้นเป็นภูเขา บางส่วนเป็นที่ราบเชิงเขาและที่ราบการเข้าถึงการศึกษาของเกษตรกรในอดีตมีน้อย เกษตรกรจึงสานต่ออาชีพเกษตรต่อจากรุ่นพ่อแม่ที่ซราแล้ว ใกล้เคียงกับ จูสิมา (2559) ที่ได้ศึกษาโซ่อุปทานอะโวคาโดผลสดจากพื้นที่โครงการหลวงหนองหอย จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ เป็นเพศชายมีอายุเฉลี่ย 53.43 ปี มีประสบการณ์ในการปลูกอะโวคาโดเฉลี่ย 8.43 ปี แต่แตกต่างในประเด็นการศึกษา ซึ่งเกษตรกร ร้อยละ 26.40 จบการศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

1.2 สภาพทางสังคม จากการศึกษา พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่เคยเข้าร่วมการประชุม ฝึกอบรม สัมมนา ในจำนวนที่เคยเข้าร่วมการประชุม ฝึกอบรม สัมมนา มากกว่าครึ่งหนึ่งเคยเข้าร่วมด้านการผลิต/การจัดการแปลงปลูกอะโวคาโด ใกล้เคียงกับ วงศ์ลักษณ์ วงศ์ศิริ (2563, น.102) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการยอมรับเทคโนโลยีการผลิตลำไยคุณภาพด้วยการตัดแต่งกิ่งและข้อผลของกลุ่มเกษตรกรลำไยแปลงใหญ่ในอำเภอวังเหนือ จังหวัดลำปาง พบว่าเกษตรกรทั้งหมดได้รับ

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 13

The 13th STOU National Research Conference

การฝึกอบรมทั้งหมดแต่ระดับความบ่อด่างกันคือ เกษตรกรร้อยละ 61 ได้รับการฝึกอบรม จำนวน 1 - 5 ครั้ง รองลงมา เกษตรกรร้อยละ 37 ได้รับการฝึกอบรม จำนวน 6 - 10 ครั้ง แม้ว่าเกษตรกรในพื้นที่จะผ่านการประชุม ฝึกอบรม สัมมนา ในประเด็นที่การผลิต/การจัดการแปลงปลูก แต่ไม่ได้รับการส่งเสริมในประเด็นอื่นๆ ซึ่งอาจเกิดจากการเข้าถึงการส่งเสริมของ เกษตรกรและข้อจำกัดของหน่วยงานในเรื่องงบประมาณและเป้าหมายในการจัดฝึกอบรมในประเด็นอื่นๆ

1.3 สภาพเศรษฐกิจ จากการศึกษา พบว่า เกษตรกรมีรายได้จากการจำหน่ายอะโวคาโดเฉลี่ย 25,581.69 บาท/ปี เกษตรกรส่วนใหญ่มีรายจ่ายจากการปลูกอะโวคาโด ในจำนวนที่มีรายจ่าย ร้อยละ 82.2 จ่ายค่าปุ๋ย/สารเคมีเฉลี่ย 2,999.71 บาท/ไร่/ปี ร้อยละ 57.3 จ่ายค่าจัดการแปลงปลูกระหว่างปีเฉลี่ย 1,042 บาท/ไร่/ปี และร้อยละ 21.1 จ่ายค่ากล้าพันธุ์/ยอดพันธุ์เฉลี่ย 2,278.26 บาท/ไร่ แตกต่างกับ วิสิมา ตันเจริญ (2559) พบว่า เกษตรกรมีรายได้จากการขายอะโวคาโด มีรายได้ 7,490.80 บาท/ไร่/ปี มีต้นทุนการปลูกอะโวคาโดส่วนใหญ่จะมาจาก ปุ๋ยเคมีเป็นหลัก โดยมีต้นทุนค่าแรงงานเฉลี่ย 1,265.62 บาท/ไร่/ปี ค่าปุ๋ยและสารเคมี 650 บาท/ไร่/ปี ค่าจัดการแปลงปลูกระหว่างปีเฉลี่ย 1,635.47 บาท/ไร่/ปี และมีค่ากล้าพันธุ์เฉลี่ย 960 บาท/ไร่/ปี เมื่อเปรียบเทียบกับการศึกษาด้านการผลิตอะโวคาโดในพื้นที่ใกล้เคียงกัน พบว่ามีค่าใช้จ่ายในการปลูกอะโวคาโดเฉลี่ยสูงกว่าแม้ว่าสภาพพื้นที่ใกล้เคียงกัน แต่ราคาและลักษณะการจำหน่ายปัจจัยการผลิตมีลักษณะต่างกันคือ ในพื้นที่ศึกษาเกษตรกรยังไม่มีการซื้อปัจจัยการผลิตผ่านสหกรณ์การผลิต แต่เป็นการซื้อปัจจัยการผลิตจากร้านค้าหรือพ่อค้าคนกลางและในพื้นที่ ยังไม่มีเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการผลิตและการจัดการอะโวคาโดใกล้ชิดแบบในพื้นที่โครงการหลวง

2. สภาพการผลิตและการตลาดอะโวคาโดของเกษตรกร

2.1 สภาพการผลิต จากการศึกษาพบว่า เกษตรกรมีขนาดพื้นที่ปลูกเฉลี่ย 2.59 ไร่ ใกล้เคียงกับ อัจฉรา ภาวศุทธิ์ (2559) ได้ศึกษาประสิทธิภาพการผลิตต้นกล้าอะโวคาโดและการปลูกอะโวคาโดบนพื้นที่สูงพบว่าเกษตรกรส่วนใหญ่มีพื้นที่ปลูกอะโวคาโดเฉลี่ย 5 ไร่ต่อคน เกษตรกรปลูกอะโวคาโดพันธุ์พื้นเมืองทั้งหมด เกษตรกรมากกว่าครึ่งหนึ่งปลูกอะโวคาโดตามลักษณะของพื้นที่ที่ตนเองถือครอง ซึ่งมีลักษณะเป็นเนินเขา สอดคล้องกับ เพ็ญภา ลือใจ (2564) ได้ศึกษาด้านทุนและผลตอบแทนการปลูกอะโวคาโด อำเภอบพพระ จังหวัดตาก พบว่า เกษตรกรร้อยละ 81.94 นิยมปลูกพันธุ์พื้นเมือง มากกว่าครึ่งหนึ่งเกษตรกรมีพื้นที่ปลูกเป็นเนินเขา เนื่องจากพื้นที่ปลูกอะโวคาโดส่วนใหญ่เป็นพื้นที่เชิงเขา ทำให้เกษตรกรที่ปลูกอะโวคาโดส่วนใหญ่นิยมปลูกตามลักษณะพื้นที่ตนเอง แต่ยังไม่มีการปลูกแฝกเพื่ออนุรักษ์ดิน

2.2 สภาพการตลาดอะโวคาโด จากการศึกษาพบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่จำหน่ายอะโวคาโดผ่านพ่อค้าท้องถิ่น ลักษณะคละเกรด ร้อยละ 21.6 จำหน่ายอะโวคาโดลักษณะแยกเกรดผ่านโครงการหลวง แบบแยกเกรด ร้อยละ 15.0 จำหน่ายผ่านช่องทางออนไลน์ และร้อยละ 8.5 จำหน่ายอะโวคาโดลักษณะขายเหมาสวน แตกต่างกับ วิสิมา ตันเจริญ (2559) พบว่า เกษตรกรจะขายอะโวคาโดให้แก่ศูนย์โครงการหลวงหนองหอย คิดเป็นร้อยละ 70 และขายให้กับผู้รวบรวมในท้องถิ่นคิดเป็นร้อยละ 30 แม้ว่าในพื้นที่จะมีศูนย์พัฒนาโครงการหลวงตั้งอยู่ แต่พื้นที่ในการดูแลครอบคลุมได้แค่เพียงบางหมู่บ้านเท่านั้น และเรื่องมาตรฐานการผลิตและคุณภาพผลผลิตจึงเป็นข้อจำกัดทำให้ส่วนใหญ่จำหน่ายผ่านพ่อค้าท้องถิ่นเท่านั้น

3. ความรู้ ความคิดเห็นและความต้องการในการส่งเสริมอะโวคาโดของเกษตรกร

3.1 ความรู้ จากการศึกษา พบว่า เกษตรกรได้รับความรู้เกี่ยวกับอะโวคาโด โดยเกษตรกรตอบข้อความรู้เกี่ยวกับอะโวคาโด ร้อยละ 43.1 ตอบได้ถูกต้อง 10 - 12 ข้อ มีคะแนนเฉลี่ย 9.19 ข้อ จากจำนวน 15 ข้อ สอดคล้องกับ นภัสสร เนื่องกลิ่น (2565) ปัจจัยที่มีผลต่อการยอมรับการผลิตอะโวคาโดตามหลักการเกษตรที่ดีที่เหมาะสมในอำเภอบพพระ จังหวัดตาก พบว่า เกษตรกรร้อยละ 50 ได้คะแนนความรู้ 10 - 15 คะแนน โดยมีคะแนนความรู้เฉลี่ย 10.11 คะแนน แม้เกษตรกร

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 13

The 13th STOU National Research Conference

จะมีความรู้ปานกลางถึงมาก แต่ประเด็นที่เกษตรกรได้รับคะแนนโดยมากเป็นประเด็นที่เกี่ยวข้องกับประโยชน์ และความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับอะโวคาโด แต่ประเด็นด้านการผลิตยังได้คะแนนที่น้อย แม้เกษตรกรจะได้รับการถ่ายทอดความรู้ด้านการผลิต/การจัดการแปลงปลูกอะโวคาโดจากหน่วยงานต่างๆ ในพื้นที่แต่ยังขาดความรู้ในเรื่องการจัดการการผลิตที่ดี ซึ่งสอดคล้องกับ รัฐสภา ดันเจริญ (2559) เกษตรกรได้รับการส่งเสริม มีการสนับสนุนปัจจัยการผลิต ทำให้เกษตรกรมีต้นทุนในการผลิตลดลง แต่ยังขาดความรู้ในเรื่องการจัดการการผลิตที่ดี รวมทั้งยังมีปัญหาเรื่องกล้าพันธุ์ไม่เพียงพอต่อความต้องการ

3.2 ความต้องการประเด็นการส่งเสริม จากการศึกษา พบว่า ในภาพรวมเกษตรกรต้องการประเด็นการส่งเสริมในระดับมากที่สุด โดยมีความต้องการการส่งเสริมประเด็นด้านการตลาดมากที่สุด รองลงมาคือ ด้านการผลิต และด้านการส่งเสริม และสนับสนุนจากหน่วยงานต่างๆ ตามลำดับ ใกล้เคียงกับ ธนชาติ บุญมี (2560) พบว่าเกษตรกรส่วนใหญ่ต้องการความรู้มากที่สุด ได้แก่ (1) การขยายพันธุ์ (2) การเตรียมดิน บำรุงดิน ปุ๋ย (3) การกำจัดโรค แมลง วัชพืช แม้ว่าเกษตรกรต้องการประเด็นด้านการส่งเสริมและสนับสนุนจากหน่วยงานต่างๆ ในระดับมาก ซึ่งน้อยกว่าด้านการตลาดและการผลิต แต่ประเด็นที่เกษตรกรต้องการจากด้านการส่งเสริมและสนับสนุนจากหน่วยงานต่างๆ นั้น ยังเกี่ยวข้องกับการผลิตและการตลาดในระดับที่มากที่สุด ได้แก่ การส่งเสริมการรวมกลุ่มด้านการตลาดและแปรรูป การส่งเสริมการรวมกลุ่มเกษตรกรด้านการผลิต และการสนับสนุนเชื่อมโยงการตลาด จากข้อมูลดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าเกษตรกรยังต้องการประเด็นด้านการผลิตและการตลาด รวมถึงการรวมกลุ่ม

4. ไข่อุปทานของการผลิตอะโวคาโด

จากการศึกษาการผลิต การปลูก และการดูแลรักษา (ต้นน้ำ) พบว่า เกษตรกรนิยมปลูกอะโวคาโดตามลักษณะของพื้นที่ตนเองซึ่งมีลักษณะลาดชัน โดยปล่อยต้นอะโวคาโดไว้ตามธรรมชาติโดยอาศัยเพียงน้ำฝนเท่านั้น มีการใส่ปุ๋ยในปริมาณที่ขึ้นอยู่กับแต่ละบุคคลและขนาดของต้น นิยมตัดแต่งกิ่งปีละ 1 ครั้ง หลังจากการเก็บเกี่ยวผลผลิต ซึ่งปัญหาที่พบส่วนใหญ่มาจากอะโวคาโดมีลูกเล็ก ผลเสียจากการเข้าทำลายของโรคและแมลง ทำให้มีอะโวคาโดจำนวนมากที่ถูกทิ้ง จากผลการวิจัยดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าแม้เกษตรกรจะผ่านการอบรมให้ความรู้ด้านการผลิต/การจัดการแปลงปลูกอะโวคาโดแต่การจัดการแปลงปลูกและการจัดการผลผลิตยังไม่สามารถนำไปปฏิบัติได้

จากการศึกษาด้านการส่งเสริมและสนับสนุนจากหน่วยงานต่าง ผลวิจัยพบว่า ในพื้นที่ที่มีการเข้าไปส่งเสริมจากหน่วยงานภาครัฐแต่การส่งเสริมส่วนใหญ่จะกระจุกตัวอยู่แค่กลุ่มเกษตรกรในบางหมู่บ้านเท่านั้น เนื่องจากพื้นที่มีขนาดกว้างและที่ตั้งแต่ละชุมชนอยู่ห่างไกลกัน จึงทำให้เกษตรกรในหลายพื้นที่ไม่สามารถเข้าถึงการส่งเสริมได้อย่างทั่วถึง

5. ปัญหา ข้อเสนอแนะ สภาพแวดล้อมภายในภายนอก และแนวทางการส่งเสริมการผลิตและการตลาดอะโวคาโด

5.1 ปัญหาของเกษตรกรผู้ปลูกอะโวคาโด จากการศึกษาพบว่า ในภาพรวมเกษตรกรมีปัญหาในระดับมาก โดยมีปัญหาประเด็นด้านการตลาดมากกว่าด้านอื่นๆ รองลงมาด้านการส่งเสริมและการสนับสนุนจากหน่วยงานต่างๆ และด้านการผลิต สอดคล้องกับจิตอาภา จิจุบาล และคณะ (2560) ได้วิจัยการพัฒนาพันธุ์และเทคโนโลยีการผลิตอะโวคาโดคุณภาพระยะที่ 1 พบว่าเกษตรกรยังประสบปัญหาเรื่องพันธุ์ปลูก ผลผลิตไม่ได้คุณภาพ เนื่องจากผลผลิตที่ไม่ได้คุณภาพของเกษตรกรจึงส่งผลกระทบต่อตลาดของอะโวคาโด

5.2 ข้อเสนอแนะของเกษตรกรผู้ปลูกอะโวคาโด จากการศึกษาพบว่า เกษตรกรมีข้อเสนอแนะในภาพรวมในระดับมากที่สุด โดยมีข้อเสนอแนะประเด็น ด้านการผลิตมากที่สุด รองลงมาด้านการตลาดและด้านการส่งเสริมและการสนับสนุนจากหน่วยงานต่างๆ แม้ว่าเกษตรกรจะมีปัญหาด้านการตลาดเป็นอันดับแรก แต่มีข้อเสนอแนะด้านการผลิตเป็นอันดับแรก โดยประเด็นด้านการผลิตได้เสนอแนะในประเด็น การตรวจธาตุอาหารเป็นประจำทุกปี การใช้สารชีวภัณฑ์ ปุ๋ยหมักแทนปุ๋ยเคมีและสารเคมี

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 13

The 13th STOU National Research Conference

ซึ่งเกษตรกรเชื่อว่าหากผลผลิตมีคุณภาพ จะส่งผลต่อการตลาด และยังให้ข้อเสนอแนะด้านการตลาดในประเด็นการสนับสนุนข่าวสารเกี่ยวกับการตลาด การประชุมวิเคราะห์ศักยภาพการตลาดเป็นประจำทุกปีเพื่อวางแผนการตลาดและการผลิต รวมทั้งการจัดตั้งกลุ่มสหกรณ์หรือกลุ่มเกษตรกรเพื่อสร้างอำนาจต่อรอง ในระดับที่ไม่แตกต่างจากด้านการผลิต

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

1.1 ข้อเสนอแนะในการจัดการโซ่อุปทานอะโวคาโด

1.1.1 การจัดการทรัพยากร ได้แก่ ส่งเสริมให้เกษตรกรเข้าร่วมสหกรณ์หรือจัดตั้งสหกรณ์การเกษตร เพื่อให้เข้าถึงปัจจัยการผลิตได้ในราคาที่ถูก ส่งเสริมการทำปุ๋ยหมักใช้เองและผสมปุ๋ยใช้เองตามค่าวิเคราะห์ดิน เพื่อลดต้นทุนด้านปุ๋ย จัดทำแหล่งรวบรวมพันธุ์อะโวคาโดในพื้นที่ รวมทั้งเป็นแหล่งเรียนรู้ของเกษตรกรในพื้นที่ สนับสนุนการเพาะต้นตออะโวคาโดในพื้นที่เพื่อลดการแพร่กระจายของโรครากเน่าโคนเน่าที่ติดมาจากต้นตอ และจัดหาแหล่งน้ำไว้ใช้ในฤดูแล้ง

1.1.2 การผลิต การปลูก และการดูแลรักษา (ต้นน้ำ) ได้แก่ ส่งเสริมการจัดการการผลิตอะโวคาโดแก่เกษตรกร และทบทวนความรู้เป็นประจำในทุกปี ส่งเสริมการปลูกหญ้าแฝกเพื่อการอนุรักษ์ดินในพื้นที่ ส่งเสริมการรวมกลุ่มและตั้งจุดรวบรวมผลผลิตในพื้นที่เพื่อเป็นจุดต่อรองแลกเปลี่ยนกับผู้ค้าภายนอกชุมชน เชื่อมโยงเครือข่ายผู้ผลิตอะโวคาโดในระดับต่างๆ รวมทั้งจัดตั้งแปลงเรียนรู้และเกษตรกรต้นแบบในพื้นที่ เพื่อเป็นจุดเรียนรู้และให้ข้อมูลแก่เกษตรกรในพื้นที่

1.1.3 การแปรรูป เพิ่มมูลค่า มาตรฐาน (กลางน้ำ) ได้แก่ การส่งเสริมการรวมกลุ่มเพื่อการแปรรูปผลผลิต และสร้างอัตลักษณ์สินค้า รวมทั้งการส่งเสริมการผลิตให้ได้คุณภาพตามมาตรฐาน และเพิ่มมูลค่าผ่านกิจกรรมออนไลน์

1.1.4 การตลาด (ปลายน้ำ) ได้แก่ วิเคราะห์ศักยภาพและแนวทางการตลาดร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเป็นประจำทุกปี เพิ่มช่องทางและแหล่งจำหน่าย ทำตลาดออนไลน์เพิ่มมากขึ้น ส่งเสริมการจำหน่ายอะโวคาโดแบบคัดเกรดเพิ่มมากขึ้น ประชาสัมพันธ์สร้างการรับรู้ผลผลิตในพื้นที่ผ่านสื่อต่างๆ และส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในพื้นที่

1.1.5 ด้านการส่งเสริมและการสนับสนุนจากหน่วยงานต่างๆ ได้แก่ ส่งเสริมการรวมกลุ่มของเกษตรกร สนับสนุนปัจจัยการผลิต จัดทำฐานข้อมูลพื้นฐานแหล่งผลิตและปริมาณผลผลิต และประชาสัมพันธ์ผลผลิตและผลิตภัณฑ์แก่นักท่องเที่ยวและลูกค้าทั่วไปผ่านกิจกรรมของหน่วยงานราชการ

1.2 ข้อเสนอแนะต่อเกษตรกร

1.2.1 จากผลการวิจัยพบว่า เกษตรกรผู้ปลูกอะโวคาโดในพื้นที่ มีการรับรองมาตรฐานสินค้าเกษตรจำนวนน้อย ซึ่งการรับรองมาตรฐาน ถือเป็นการสร้างความเชื่อมั่นแก่ผู้บริโภคและเพิ่มมูลค่าแก่ผลผลิต ดังนั้นเกษตรกรควรพัฒนาการผลิตให้ได้คุณภาพ ผ่านการรับรองมาตรฐานสินค้าเกษตร

1.2.2 จากผลวิจัยพบว่า ในทุกปีจะมีผลผลิตถูกทิ้งจากการเข้าทำลายของโรคและแมลง และขนาดผลที่เล็กไม่ได้คุณภาพ ดังนั้น เกษตรกรต้องใส่ใจในเรื่องการจัดการการผลิตอะโวคาโด ควรเข้าร่วมรับการอบรมเกี่ยวกับการจัดการและการผลิตอะโวคาโดเป็นประจำในทุกปี หรือควรรักษาข้อมูลการผลิตอะโวคาโด และนำไปปฏิบัติในพื้นที่ของตนให้ได้ประโยชน์สูงสุด

1.2.3 จากผลการวิจัยพบว่า เกษตรกรมีความต้องการประเด็นด้านการตลาด คือ ช่องทางและแหล่งจำหน่ายอะโวคาโด ดังนั้นเพื่อให้มีช่องทางและแหล่งจำหน่ายอะโวคาโดที่เพิ่มขึ้น เกษตรกรจำเป็นต้องพัฒนาผลผลิตของตนให้ได้คุณภาพ และได้รับรองมาตรฐาน

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 13

The 13th STOU National Research Conference

1.2.4 จากผลการวิจัยพบว่า พื้นที่ปลูกอะโวคาโดส่วนใหญ่มีลักษณะลาดชัน ดังนั้นเกษตรกรจึงควรปลูกหญ้าแฝกเพื่อการอนุรักษ์ดินในพื้นที่เพื่อลดการพังทลายของดิน

1.3 ข้อเสนอแนะต่อเจ้าหน้าที่และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

1.3.1 จากการวิจัยพบว่า เกษตรกรมีค่าใช้จ่ายในการปลูกอะโวคาโดเฉลี่ยสูงกว่า พื้นที่ศึกษาใกล้เคียงกัน และมีผลผลิตเฉลี่ยต่อพื้นที่ต่ำกว่า ดังนั้นเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรควรเข้าไปส่งเสริมในเรื่องการใส่ปุ๋ย/สารเคมีในการเกษตร เพื่อลดต้นทุนการผลิต

1.3.2 จากการวิจัยพบว่า เกษตรกรมีความรู้ระดับมาก แต่ประเด็นด้านการผลิตยังได้คะแนนที่น้อย แม้เกษตรกรจะได้รับการถ่ายทอดความรู้ ดังนั้นควรผลักดันและทบทวนความรู้ด้านการจัดการเป็นประจำปี รวมทั้งการจัดทำแปลงตัวอย่างหรือแปลงเรียนรู้พร้อมทั้งเกษตรกรต้นแบบ เพื่อเป็นพื้นที่เรียนรู้และให้ความรู้เกษตรกรในพื้นที่

1.3.3 จากการวิจัยพบว่า เกษตรกรไม่มีการนำอะโวคาโดไปแปรรูป แม้ว่าในมีอะโวคาโดเหลือทิ้งเป็นประจำทุกปี ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรเข้าไปส่งเสริมด้านการรวมกลุ่มแปรรูปแก่เกษตรกรในพื้นที่

1.3.4 จากการวิจัยพบว่า เกษตรกรในพื้นที่ยังพบปัญหาด้านการตลาดมากเป็นอันดับหนึ่ง เช่น ช่องทางการตลาดไม่เพียงพอ ขาดความรู้และการจัดการด้านการตลาด และผลผลิตตกเกรดไม่สามารถจำหน่ายได้ ซึ่งเป็นปัญหาสำคัญของเกษตรกรในพื้นที่ ดังนั้น เจ้าหน้าที่และผู้เกี่ยวข้องจึงจำเป็นต้องให้ความสำคัญในเรื่องของการจัดการการตลาดและคุณภาพของผลผลิต รวมถึงนโยบาย และการประชาสัมพันธ์ผลผลิตในพื้นที่เพื่อให้เป็นที่รู้จักมากขึ้น

1.4 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.4.1 จากผลการวิจัยพบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่จำหน่ายอะโวคาโดผ่านพ่อค้าท้องถิ่น โดยจำหน่ายอะโวคาโดลักษณะคละเกรดราคากระหว่าง 11 – 20 บาท โดยเฉลี่ยกิโลกรัมละ 21.26 บาท ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจึงควรผลักดันให้มีการรับประกันราคาผลผลิตซึ่งถือเป็นพืชเศรษฐกิจใหม่บนพื้นที่สูงของประเทศไทย

1.4.2 จากการวิจัยพบว่า เกษตรกรมักจะนิยมปลูกพันธุ์พื้นเมืองเป็นส่วนมากเนื่องจากให้ความเห็นว่า พันธุ์พื้นเมืองในพื้นที่เป็นพันธุ์ที่อร่อย ดังนั้น จึงควรผลักดันการจำหน่ายอะโวคาโดพันธุ์พื้นเมืองในแต่ละพื้นที่รวมถึงสนับสนุนงบประมาณในการศึกษาและวิจัยสายพันธุ์ในแต่ละพื้นที่ เพื่อสร้างเอกลักษณ์และเพิ่มมูลค่าอะโวคาโดในพื้นที่

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาถึงศักยภาพของเกษตรกร ในการพัฒนาการผลิตและการตลาดอะโวคาโด เพื่อให้ทราบว่าเกษตรกรในพื้นที่สามารถพัฒนาต่อยอดไปได้ทิศทางใด

2.2 ควรศึกษาเพิ่มเติมเกี่ยวกับบทบาทของหน่วยงานในพื้นที่ที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมการผลิตและการตลาดอะโวคาโด เพื่อนำไปปรับใช้และพัฒนาในการส่งเสริมการผลิตและการตลาดอะโวคาโด

2.3 ควรศึกษาแนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรอะโวคาโดในพื้นที่ เพื่อพัฒนาและเพิ่มมูลค่าอะโวคาโด โดยได้สรุปแนวทางทางการส่งเสริมการผลิตและการตลาดอะโวคาโดของเกษตรกรในพื้นที่ตำบลโป่งแยง อำเภอแม่ริม ดังภาพที่ 1

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 13

The 13th STOU National Research Conference

ภาพที่ 1 แนวทางการส่งเสริมการผลิตและการตลาดอะโวคาโดของเกษตรกรในพื้นที่ตำบลโป่งแยง อำเภอมะนัง

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 13
The 13th STOU National Research Conference

เอกสารอ้างอิง

- จิตอาภา จิจุบาล และคณะ. (2560). การพัฒนาพันธุ์และเทคโนโลยีการผลิตอะโวคาโดคุณภาพระยะที่ 1. สถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน). เชียงใหม่.
- ฐิติมา ตันเจริญ. (2559). ใช้อุปทานอะโวคาโดผลสดจากพื้นที่โครงการหลวงหนองหอย จังหวัดเชียงใหม่. (วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. กรุงเทพฯ.
- ธนชาติ บุญมี และคณะ. (2562). แนวทางการส่งเสริมการผลิตมะม่วงของเกษตรกรในจังหวัดสุพรรณบุรี. วารสารแก่นเกษตร. 47 (1) ,185-190
- ธีรนาฏ ศักดิ์ปรีชากุล และคณะ. (2560). การศึกษาวิธีการจัดการโรคลำต้นเน่าของอะโวคาโด. ชุดโครงการวิจัยเชิงปฏิบัติการ แบบมีส่วนร่วมในการบูรณาการเทคโนโลยีการปลูกพืชอาหารปลอดภัยในโครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวง ปากกล้วย. สถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน). เชียงใหม่. นภัสสร เนื่องกลิ่น. (2565). ปัจจัยที่มีผลต่อการยอมรับการผลิตอะโวคาโดตามหลักการเกษตรดีที่เหมาะสมในอำเภอบพพระ จังหวัดตาก. (วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. เชียงใหม่.
- เพ็ญภา สือใจ. (2564). ต้นทุนและผลตอบแทนการปลูกอะโวคาโด อำเภอบพพระ จังหวัดตาก. (วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร. กำแพงเพชร.
- วงศ์ลักษณ์ วงศ์ศิริ. (2563). ปัจจัยที่มีผลต่อการยอมรับเทคโนโลยีการผลิตลำไยคุณภาพด้วยการตัดแต่งกิ่งและข้อผลของกลุ่มเกษตรกร ลำไยแปลงใหญ่ในอำเภอลำปาง. (วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. เชียงใหม่.
- ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรจังหวัดเชียงใหม่ (เกษตรที่สูง). (2565). ผลการดำเนินงานประจำปีงบประมาณ 2564 จังหวัดเชียงใหม่.
- สยามรัฐออนไลน์. (2562). “อะโวคาโด” ไม่ผลเศรษฐกิจ สู่การพัฒนาอาชีพบนพื้นที่สูงอย่างยั่งยืน. สืบค้นจาก <https://siamrath.co.th/n/59423>.
- สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตรที่ 1 เชียงใหม่. (2564). อะโวคาโด พืชเศรษฐกิจบนพื้นที่สูง จ.เชียงใหม่. สืบค้นจาก <https://www.oae.go.th/view/>
- สำนักงานเกษตรอำเภอแมริม. (2565). แผนพัฒนาการเกษตรอำเภอแมริม อำเภอแมริม จังหวัดเชียงใหม่
- อัญญา ภาวศุทธิ์ และคณะ. (2559). การวิจัยเพื่อเสริมสร้างประสิทธิภาพการผลิตต้นกล้าอะโวคาโดและการปลูกอะโวคาโดบนพื้นที่สูง. สถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน). เชียงใหม่.